

Veľký prieskum o dopadoch pandémie na školstvo: Učitelia uvádzajú zhoršenie psychického zdravia a zaostávanie žiakov

22.6.2021, Bratislava

Tak ako celé Slovensko, aj naše školstvo má za sebou mimoriadne náročný školský rok. Žiačky a žiaci 2. stupňa základných škôl a stredných škôl sa museli 6 mesiacov vzdelávať dištančne, v niektorých okresoch aj dlhšie. Pandémia preverila schopnosti jednotlivých škôl prispôbiť sa nepredvídaným okolnostiam, ale najmä pripravenosť vzdelávacieho systému rýchlo a účinne reagovať na okamžité zmeny a zložité výzvy.

O tom, ako dištančná výučba v tomto školskom roku prebiehala a aké môžu byť dopady dištančného vzdelávania nielen na vzdelávacie výsledky, neboli dosiaľ k dispozícii žiadne relevantné údaje. Komenského inštitút spolu s Centrom vzdelávacích analýz preto oslovili agentúru Focus, aby zistila, ako vnímajú dopady pandémie pedagogičky a pedagógovia.

„Dlhodobo spolupracujeme s učiteľkami a učiteľmi a vnímame, že pandémia je pre nich, ale aj žiakov a ich rodičov obrovskou záťažou. Chceli sme preto získať komplexný prehľad, v čom pociťujú nedostatky, ale tiež to, v čom ich netradičná situácia posilnila,“ vraví manažérka Komenského inštitútu Zuzana Labašová.

„Ministerstvo nezverejnilo a asi ani nezbieralo žiadne dáta. Nevyhodnotilo pandemické opatrenia a ich dosah na vzdelávací systém, tak sme sa to rozhodli urobiť my. Z finančných dôvodov sme sa nemohli zamerať na všetky stupne škôl, ale vybrali sme aspoň 2. stupeň základných škôl a naše zistenia chceme ponúknuť ako vklad do diskusie. Podľa nás je dôležité, aby sa nové nariadenia stavali aj na báze výsledkov a čísiel z praxe,“ dodáva Radoslav Plánička z Komenského inštitútu.

„Podľa výsledkov prieskumu sa do dištančnej výučby pravidelne zapájalo 81 % detí a takmer vôbec sa nezapájalo 10 %. Do výučby prostredníctvom internetu sa zapájalo približne 82,5 % detí a výlučne offline výučbu (napríklad tlačené pracovné listy, konzultácie cez telefón, prezenčná výučba v malých skupinkách a pod.) malo 10 %,“ pridáva čísla Michal Rehúš z Centra vzdelávacích analýz.

Známka pre ministerstvo a využívanie opatrení

Aktuálne ide o najkomplexnejší zdroj informácií o priebehu a odhadovaných dopadoch dištančnej výučby, ako aj o potrebách učiteľov a učiteľiek na ich zmiernenie. Zber údajov sa realizoval v termíne 14. 5. – 27. 5. 2021 na vzorke 515 učiteľiek a učiteľov 2. stupňa základnej školy na celom Slovensku. Agentúra Focus sa ich pýtala na to, ako vnímali pomoc a podporu zo strany štátu či vlastných zamestnávateľov, ako sa im darilo prispôbovať svoje vzdelávacie a hodnotiace metódy novým podmienkam, ale tiež to, ako pandémia podľa nich zasiahla samotných žiakov.

„Ukázalo sa, že ministerstvu školstva dávajú pedagógovia za celkovú podporu počas pandémie známku 3. K tej sa priklonilo takmer 40 percent opýtaných. Štvorku by dalo vyše 21 % a dvojku 25 %,“ vysvetľuje Radoslav Plánička.

Na druhej strane, nie všetky učiteľky a učitelia využili všetky odporúčané nástroje a postupy na výučbu a hodnotenie detí.

„Z nástrojov, ktoré mali prispieť k skvalitneniu výučby počas pandémie, využívali učiteľky a učitelia najviac slovné hodnotenie (81%). Úplne však známkovanie zrušila necelá tretina

(29%). Písomné skúšanie a testovanie úplne vypustila približne štvrtina (27%) učiteliek a učiteľov,“ dodáva Michal Rehúš.

„Vyše 70 percent učiteľov nezrušilo známkovanie, väčšina s odôvodnením, že by to malo negatívny dopad na učenie žiakov. Avšak z tých, ktorí známkovanie zrušili, tri štvrtiny (76,2%) uviedli, že im to veľmi alebo skôr pomohlo,“ dodáva Zuzana Labašová.

Po návrate do školy by podľa vyučujúcich potreboval nejakú formu dodatočnej podpory každý štvrtý žiak či žiačka (25 %). Najpreferovanejším spôsobom podpory bolo doučovanie, ktoré by mala škola organizovať po návrate žiakov do škôl podľa 61% učiteliek a učiteľov. 78% dopytovaných pritom deklarovalo ochotu doučovať žiakov a 63% by na zapojenie sa do podporných aktivít ako sú doučovanie a letná škola motivovala adekvátna finančná odmena.

Obdobie nepohody a vzdelávacích výziev

Ako sa ukazuje, pandémia bola pre väčšinu pedagogičiek a pedagógov obdobím výraznej nepohody. Najviac ich zaznamenalo zhoršenie v oblasti pracovnej pohody (46%) a duševného zdravia (41%), približne tretina aj v oblasti fyzického zdravia (35%) a sociálno-ekonomickej situácie (32%). Väčšinu učiteliek a učiteľov výučba počas pandémie vyčerpala (77,5%), približne pätinu už učenie po skúsenosti s výučbou počas pandémie veľmi nebaví (21%) a zvažuje aj odchod z profesie (18%).

„Napriek novej situácii 52% pedagogičiek a pedagógov sa nevzdelávalo, zvyšok absolvoval niektorý z webinárov. Najčastejšie sa zúčastňovali webinárov cez stránku Učíme na diaľku, ktorú prevádzkuje Štátny pedagogický ústav (55%). Vzdelávania realizovaného Komenského inštitútom, Živicou a inými mimovládnyimi organizáciami sa zúčastnil približne každý piaty učiteľ či učiteľka, ktorá sa vzdelávala (18,6%),“ vysvetľuje Zuzana Labašová.

Pandémia však priniesla učiteľkám a učiteľom aj pozitíva. Takmer 60% z nich uviedlo, že sa im zlepšili digitálne zručnosti (59,6%) a približne 40% si zlepšilo prezentačné schopnosti (39,6%).

Dopady na žiakov a odporúčania pre budúcnosť

Focus sa pýtal aj na to, ako vidia pedagogičky dopady pandémie na žiakov.

„Viac ako 8 z 10 (84,5%) učiteliek a učiteľov uviedlo, že žiaci si počas dištančnej výučby osvojili menej učiva. Odhadli, že žiaci sú pozadu o 2 mesiace oproti bežnej výučbe. Takmer štvrtina (23%) učiteliek a učiteľov uviedla, že žiaci sú pozadu o 4 a viac mesiacov,“ uzatvára Michal Rehúš.

Z výsledkov vyplýva, že v prípade opätovného dištančného vzdelávania by sa mali učiteľkám a učiteľom ako aj žiakom a žiačkam sprístupniť technologické zariadenia na online výučbu. Učiteľkám a učiteľom by sa mala zabezpečiť aj väčšia podpora v tom, ako učiť na diaľku (teda aké formy, metódy či didaktiku pri výučbe používať), ako aj pri implementácii niektorých opatrení (najmä v prípade zrušenia známkovania a vypustenia písomného skúšania a testovania žiakov).

V ďalšom období treba učiteľkám a učiteľom poskytnúť podporu na stabilizáciu v oblasti pracovnej pohody, duševného a fyzického zdravia. Zároveň im treba poskytnúť podporu v oblasti motivácie žiakov a žiačok k učeniu sa, zisťovania ich potrieb a individualizácie výučby. Žiačkam a žiakom treba zabezpečiť doučovanie a venovať pozornosť aj ich ďalším potrebám.

Prieskum bol financovaný vzdelávacím programom Komenského inštitút a Nadačným fondom Telekom pri Nadácii Pontis.

Kompletná správa z reprezentatívneho prieskumu o priebehu a dopade dištančnej výučby v školskom roku 2020/2021 ako aj PPT prezentácia je dostupná tu:

www.vzdelavacieanalyzy.sk/?p=271 a na www.komenskehoinstitut.sk/prieskum-2021.

Komenského inštitút je vzdelávací program pre pedagogičky a pedagógov, ktorý organizuje Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica. Vzdeláva a podporuje pedagógov, ktorí sú súčasťou reformy školstva zdola. Realizuje ročný vzdelávací program, pestrý Alumni program pre absolventov, ocenenie Učiteľ Slovenska, vzdelávacie podujatia a vydáva publikácie pre širokú pedagogickú verejnosť (www.komenskehoinstitut.sk).

Centrum vzdelávacích analýz je nezávislá analytická a výskumná organizácia, ktorej cieľom je na základe dát a výsledkov výskumu prispievať k zvyšovaniu kvality vzdelávania a k vyrovnávaniu šancí vo vzdelávaní. Má ambíciu poskytovať objektívne a nezávislé analýzy a plniť aj funkciu „strážneho psa“ pri monitorovaní implementácie opatrení v oblasti vzdelávania (www.vzdelavacieanalyzy.sk).

Kontakt: **Eva Sládková** / komunikačná manažérka

sladkova@zivica.sk / 0903 576 184